

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Голова Приймальної комісії

ректор Херсонського державного університету,

Олександр СПИВАКОВСЬКИЙ

18 » березня 2025 р.

ПРОГРАМА

ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ З ПЕДАГОГІКИ

ЗАГАЛЬНОЇ ТА ПСИХОЛОГІЇ ЗАГАЛЬНОЇ

для здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр» на

основі повної вищої освіти

за спеціальністю А2 Дошкільна освіта

(денна, заочна форми здобуття освіти)

Затверджено на засіданні кафедри педагогіки та психології дошкільної та початкової освіти (протокол № 11 від 24 березня 2025 року)

Укладач програми

Олена АНІСІМОВА

(підпис)

ЗМІСТ

1. Загальні положення
2. Зміст програми та перелік питань, що виносяться на вступне випробування.
3. Список рекомендованої літератури
4. Критерії оцінювання знань

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Програма вступного випробування з педагогіки загальної та психології загальної складена для абітурієнтів, які вступають на навчання для здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр» на основі повної вищої освіти за спеціальністю А2 Дошкільна освіта (денна, заочна форми здобуття освіти).

Організація та проведення фахового вступного випробування відбувається у порядку, визначеному у Положенні про приймальну комісію Херсонського державного університету.

Мета вступного випробування – відбір претендентів на навчання за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти.

Форма фахового вступного випробування: усне опитування з педагогіки загальної та психології загальної.

Тривалість фахового вступного випробування – на відповідь абітурієнту відводиться 20 хвилин.

Під час проведення вступного випробування не допускається користування електронними приладами, підручниками, навчальними посібниками та іншими матеріалами, якщо це не передбачено рішенням Приймальної комісії. У разі використання вступником під час вступного випробування сторонніх джерел інформації (у тому числі підказки) він відсторонюється від участі у випробуваннях, про що складається акт.

**ПРОГРАМА ТА ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВИНОСЯТЬСЯ НА ВСТУПНЕ
ВИПРОБУВАННЯ
ПЕДАГОГІКА ЗАГАЛЬНА
Пояснювальна записка**

«Педагогіка загальна» є базовим курсом для оволодіння здобувачами – майбутніми вихователями закладів дошкільної освіти за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти спеціальними професійно-педагогічними компетентностями; засвоєння теоретичних основ педагогіки; розвиток критичного педагогічного мислення; виховання професійно значущих рис особистості.

Предметом вивчення є теоретичні засади галузей педагогіки: загальних основ, теорії виховання, теорії навчання, теорії управління.

Міжпредметні зв'язки - курс «Педагогіка загальна» взаємопов'язаний з дисциплінами як соціально-гуманітарного «Філософія», «Соціологія», так і психолого-педагогічного спрямування «Психологія загальна», «Дошкільна педагогіка», «Історія загальної та дошкільної педагогіки», а також з методиками навчання різних предметів в ЗДО.

Мета курсу: оволодіння студентами знаннями загальних основ педагогіки, теорії виховання, теорії навчання (дидактики) й освіти та управління освітнім процесом в закладах освітніх.

Завдання курсу:

- **методичні:** ознайомлення майбутніх педагогів з відповідними методами, прийомами, засобами педагогічного процесу; орієнтація в особливостях вікового та індивідуального розвитку дітей; оволодіння основами педагогічної техніки;
- **пізнавальні:** формування уявлення про педагогіку як науку та її методологію; вивчення загальних закономірностей, принципів педагогічного процесу; засвоєння студентами теоретичних та практичних знань із загальних питань педагогіки, теорії виховання, теорії навчання та управління; аналіз основних факторів розвитку і формування особистості;
- **практичні:** формування загальнопедагогічних умінь та навичок студентів; аналіз передового педагогічного досвіду.

Перелік питань, що виносяться на вступне випробування

Педагогіка як наука, її становлення і розвиток. Витоки педагогіки як науки. Предмет, завдання і основні категорії педагогіки. Система педагогічних наук. Зв'язок педагогіки з іншими науками. Народна педагогіка у вихованні підростаючих поколінь. Зарубіжні течії педагогіки.

Українська етнопедагогіка: сутність, мета, завдання. Суть, фактори впливу народознавства на відродження національної культури. Мета та ідеал виховання у сучасній українській системі освіти.

Розвиток і формування особистості. Поняття розвитку і формування особистості. Виховання як провідний фактор розвитку і формування особистості. Роль спадковості й середовища у процесі розвитку й формування особистості. Рушійні сили і закономірності розвитку особистості. Роль діяльності, активності і спілкування в розвитку і формуванні особистості. Вікові етапи розвитку особистості школяра. Соціалізація, індивідуалізація особистості. Аналіз зарубіжних теорій розвитку і формування особистості.

Методологічні основи педагогіки. Методологічні підходи в педагогічній науці. Наукові дослідження як шлях вирішення проблем педагогіки. Методи науково-педагогічного дослідження. Структура та етапи педагогічного дослідження. Критерії ефективного науково-педагогічного дослідження. Оформлення результатів наукового дослідження. Документація дослідження.

Сутність процесу виховання. Специфіка, структурні елементи, рушійні сили процесу виховання. Мета та завдання виховання. Ідеал національного виховання. Основні напрямки всебічного розвитку особистості. Сутність, завдання і шляхи статевого виховання учнів. Основні шляхи реалізації Концепції національного виховання України в сучасних умовах. Цілі виховання в зарубіжній педагогіці.

Самовиховання та перевиховання. Суть, умови, етапи, прийоми самовиховання.

Перевиховання, його функції, етапи і принципи. Результати процесу виховання, їх виявлення. Шляхи підвищення ефективності процесу виховання.

Основні закономірності і принципи виховання. Закономірності процесу виховання. Основні принципи виховання. Характеристика основних напрямів змісту виховання. Шляхи реалізації змісту виховання.

Загальні методи виховання та організаційні форми виховної роботи. Поняття методу та прийому виховання. Класифікація методів виховання. Умови оптимального вибору і ефективного застосування методів виховання. Основні завдання, зміст виховної роботи. Розмаїття масових, групових та індивідуальних форм виховної роботи. Дитячі та молодіжні організації.

Соціальна роль, функції педагога, вимоги до нього. Професійність та педагогічна майстерність педагога. Планування роботи вихователя. Формування дитячого колективу. Виховання особистості в колективі. Спільна виховна робота закладів освіти, сім'ї та громадськості. Робота з батьками.

Процес навчання, його структура, методологія. Поняття дидактики. Основні категорії дидактики. Дидактика і методики викладання окремих предметів. Суть процесу навчання. Його теоретичні та методологічні основи. Методологія процесу навчання. Предмет дидактики. Основні функції навчання та шляхи їх реалізації. Основні компоненти процесу навчання. Структура діяльності вчителя у навчальному процесі. Психолого-педагогічні основи навчально-пізнавальної діяльності учнів. Види навчання. Взаємозв'язок навчання і розвитку учня.

Зміст освіти в національній школі. Загальна характеристика змісту освіти. Вдосконалення змісту освіти відповідно до вимог Закону України "Про загальну середню освіту". Характеристика навчальних планів, програм і підручників національної школи. Взаємозв'язок загальної, політехнічної та професійної освіти. Аналіз змісту освіти зарубіжної школи.

Закономірності і принципи навчання. Закономірності навчання. Характеристика принципів навчання.

Методи та засоби навчання. Поняття про методи навчання і їх класифікація. Методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності. Методи стимулювання навчальної діяльності учнів. Методи контролю і самоконтролю у навчанні. Засоби навчання. Використання комп'ютерної техніки у навчанні. Вибір оптимального поєднання методів і засобів навчання. Методи навчання в зарубіжній теорії і практиці.

Контроль і оцінювання результатів навчально-пізнавальної діяльності. Суть і основні види контролю успішності учнів. Оцінка результатів навчально-пізнавальної діяльності учнів. Критерії норми оцінки. Алгоритм самопідготовки.

Форми організації навчання. Шляхи оптимізації процесу навчання. Поняття форми організації навчання. Класно-урочна система навчання. Урок – основна форма організації навчання. Типологія уроків, занять. Структура уроків. Позаурочні форми навчання. Диференційне навчання. Проблема навчання обдарованих дітей. Причини неуспішності і шляхи їх подолання. Оптимізація процесу навчання.

Теорія управління. Педагогічний менеджмент як галузь педагогічної науки. Основні принципи управління. Види освітнього контролю. Передовий педагогічний досвід. Керівництво навчально-виховною роботою закладів освіти. Поняття про педагогічний досвід. Критерії передового педагогічного досвіду. Форми і методи вивчення, узагальнення і втілення передового педагогічного досвіду. Наукова організація педагогічної праці. Професійність та педагогічна майстерність вчителя-вихователя, вимоги до нього.

ПРОГРАМА ТА ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ВСТУПНЕ ВИПРОБУВАННЯ

ПСИХОЛОГІЯ ЗАГАЛЬНА

Пояснювальна записка

Програма вивчення нормативної дисципліни «Психологія загальна» укладена відповідно до освітньо-професійної програми першого (бакалаврського) рівня підготовки спеціальності 012 Дошкільна освіта.

Предметом загальної психології є закономірності виникнення, розвитку й функціонування психіки та її механізми.

Міждисциплінарні зв'язки: У процесі вивчення загальної психології студенти повинні актуалізувати знання з анатомії людини, фізіології ВНД, вікової фізіології. Курс є важливим при вивченні наступних психологічних дисциплін: дитяча психологія, педагогічна психологія, основи психодіагностики, етнопсихологія та дисциплін педагогічного циклу.

Мета викладання навчальної дисципліни: розкрити зміст і значення психології як базової фундаментальної дисципліни, яка виступає основою для вивчення інших психологічних дисциплін; показати науково-теоретичну та методологічну роль психологи в становленні системи знань, вмінь та навичок вихователів та вчителів початкових класів.

Завдання навчальної дисципліни:

- **методичні:** сформувати у студентів науковий підхід до розуміння психіки та законів її існування; ознайомити студентів з досягненнями вітчизняної і світової психологічної науки, що необхідні в професійній діяльності педагога; формувати професійну спрямованість, інтерес і прагнення до творчого вивчення психології;

- **пізнавальні:** ознайомити студентів із закономірностями, фактами, механізмами психічної реальності, сформувати розуміння провідних дефініцій курсу, надати можливість самопізнання та саморозвитку психіки.

- **практичні:** навчити студентів використовувати набуту систему психологічних знань і практичних умінь для аналізу й оцінки психологічних явищ.

- **виховні:** виховувати у студентів відповідальність до виконання завдань курсу, дисциплінованість, самостійність, креативність.

Перелік питань, що виносяться на вступне випробування

Вступ до психології. Визначення психології як науки. Джерела психічних знань: народна психологія, життєва або побутова психологія, релігійна психологія, парапсихологія, наукова психологія. Еволюція уявлень, поглядів на психіку, розвиток наукових знань про природу психіки. Етапи становлення психології як науки. Предмет і завдання психології. Принципи психологічної науки. Психологічне дослідження. Методи психології. Психологія в системі наук. Галузі психології.

Основна проблема психології. Психіка як суб'єктивний образ світу. Поняття про відображення як загальну властивість матерії. Психічне відображення. Проблема психіки. Психіка і мозок. Рефлекторний характер психіки. Функціональна організація мозку. Структура психіки. Виникнення і становлення психіки в процесі біологічної еволюції та історичного поступу людства. Умова виникнення і сутність експериментальних форм психічного відображення. Основні етапи розвитку психіки тварин. Умови виникнення і специфічні риси людської свідомості.

Психіка як осередок життя. Психологія особистості. Особистість: психологічна характеристика. Індивід, людина, особистість, індивідуальність, суб'єкт. Фактори розвитку особистості. Психологічна структура особистості та її функціональні характеристики. Спрямованість особистості. Активність особистості та її джерела. Розвиток особистості.

Психологічний аналіз діяльності. Загальне поняття про діяльність. Діяльність та поведінка. Принцип єдності свідомості та діяльності. Структура діяльності. Засвоєння діяльності. Вміння, навички, звички. Основні види діяльності. Увага як контроль за перебігом діяльності. Індивідуальний стиль діяльності та професійна придатність.

Соціально-психологічна сфера особистості. Соціалізація особистості. Характеристика процесу соціалізації. Соціальні групи: основні параметри, класифікація. Суспільні та міжособистісні стосунки. Соціальна роль. Спілкування: структура та функції спілкування. Конфлікт як соціально-психологічний феномен.

Пізнавальна та регулятивна функції психіки. Відчуття та сприймання в системі інтелектуальних властивостей особистості. Відчуття та сприймання як початкова ланка пізнавального процесу, як активні процеси пошуку і обробки інформації. Загальне уявлення про пам'ять як специфічну форму відображення дійсності. Теорії пам'яті. Процеси і види пам'яті. Мнемічні властивості особистості. Розвиток пам'яті. Основні тенденції розвитку пам'яті. Мислення і інтелект. Поняття про мислення. Мислення як

процес. Мислення як вища форма пізнавальної діяльності людини. Мислення та чуттєве пізнання. Форми і операції мислення. Види мислення. Особистісна зумовленість мислення. Інтелектуальні властивості особистості. Психологія мислення і дослідження в галузі штучного інтелекту. Уява і творчість. Поняття про уяву. Види та прийоми уяви. Уява і фантазія. Розвиток уяви. Поняття про творчість. Творчість як розв'язування творчих завдань. Творче натхнення.

Афективна сфера особистості. Взаємозв'язок афективної та пізнавальної сфер особистості.

Регулятивна функція психіки. Афективна сфера особистості. Емоційна сфера особистості. Теорії емоцій. Види, форми, емоції. Емоції та діяльність. Почуття. Форми, види почуттів. Вищі почуття. Психічні стани особистості. Вольова сфера особистості. Теорії волі. Воля, її основні характеристики. Структура вольового компоненту. Функції волі. Первинні і вторинні вольові якості. Основні напрямки в розвитку волі.

Функціональне призначення емоцій і волі в самотворенні особистості.

Психічні властивості особистості. Індивідуальність як категорія особистості. Теорії індивідуальності. Рівні індивідуальності. Дослідження індивідуальності.

Індивідуально-психологічні, психофізичні властивості особистості. Темперамент. Людина як індивід. Індивідуально-типові властивості особистості. Темперамент - природна основа особистості. Теорії темпераменту. Типи темпераменту, їх психологічна характеристика. Вплив темпераменту на поведінку та діяльність особистості.

Соціально-психологічна характеристика особистості, характер. Поняття про характер. Структура характеру. Темперамент і характер. Природні і соціальні передумови характеру. Характер і особистість. Виховання характеру. Поняття акцентуації характеру.

Генетичний аспект особистості. Здібності. Поняття про здібності. Здібності і діяльність. Структура здібностей. Задатки як фундамент здібностей. Обдарованість. Поняття «талант», «геніальність».

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА ПЕДАГОГІКА ЗАГАЛЬНА

1. Бондарчук О.І., Бондарчук Л.І. Основи психології та педагогіки. Курс лекцій. К.: МАУП, 1999. 168с.
2. Вишневський О.Л., Кобрій О.М., Чепіль М.М. Теоретичні основи педагогіки: Курс лекцій / За ред. О.Вишневського. Дрогобич: Відродження, 2001. 268 с.
3. Волкова Н.П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Видавничий центр Академія", 2001. 576 с.
4. Галузинський В.М., Євтух М.Б. Педагогіка: теорія та історія. Навчальний посібник. - К.: Вища школа, 1995. - 237с.
5. Зайченко І.В. Педагогіка: Навчальний посібник. К.: Освіта України, КНТ, 2008. 528 с.
6. Косенко Ю.М. Загальна педагогіка: навч. посіб. для студ.вищ. навч. закл. Маріуполь: ТОВ «Друкарня «Новий світ», 2008. 280с.
7. Лозниця В.С. Основи психології та педагогіки: Навч. посібник. К.: КНЕУ, 2001. 288с.
8. Мойсеюк Н.Є. Педагогіка. Навчальний посібник. 2-е вид. 1999 р. 350с.
9. Фіцула М.М. Педагогіка: навч. посіб. для студ. вищ.навч. закл. К.: «Академвидав», 2007. 560с.
10. Якса Н.В. Основи педагогічних знань: навч. посіб. К.: Знання, 2007. 200 с.

ПСИХОЛОГІЯ ЗАГАЛЬНА

1. Дубравська Д.М. Основи психології: Навч.посібник. Львів:Світ, 2001. 280с.
2. Загальна психологія. За заг. ред. С.Д. Максименка. Підручник. Вінниця: Нова книга, 2006. 688с.
3. Максименко С.Д. Загальна психологія: Навчальний посібник. К.: Центр навчальної літератури, 2004. 272 с.
4. М'ясоїд П.А. Загальна психологія. Підручник. К.: Вища школа, 1998. 476с.
5. Основи психології. Підручник. За ред. О. В. Киричука, В. А. Роменця. К.: Либідь, 1997. 632с.
6. Пашукова Т.І. Практикум із загальної психології. К.: Знання, КОО, 2006. 203с.
7. Психологія: Навч. посібник. За ред. О.В. Винославської. К.: ІНК ОС, 2005. 352с.
9. Психологія: підручник. За ред. Ю.Л.Трофімова. К.: Либідь, 2003. 560 с.
9. Сердюк Л.З. Психологія: Навч. посібник. К.:Університет «Україна», 2005. 233с.
10. Туриніна О.Л. Практикум з психології: Навч. посібник. К.:МАУП, 2007. 328с.
11. Цимбалюк І.М. Психологія:Навч. посібник. К.: ВД«Професіонал», 2004. 216 с.
12. Цимбалюк І.М. Загальна психологія. Модульно-рейтинговий курс. К.: ВД «Професіонал», 2004. 304 с.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ

При оцінюванні знань, умінь та навичок абітурієнтів з вступного випробування враховуються:

- 1) наявність і характер засвоєння знань (рівень усвідомлення, міцність запам'ятовування, обсяг, повнота і точність знань);
- 2) якість актуалізації знань (логіка мислення, аргументація, послідовність і самостійність викладу, культура професійного мовлення);
- 3) рівень оволодіння відомими прийомами аналізу психолого-педагогічних фактів, сформованості умінь і навичок використання засвоєних знань на практиці;
- 4) прояв творчості і самостійності при підготовці відповіді.

Особливими вимогами до знань із вступного випробування є:

- знання психолого-педагогічних основ навчання як однієї з найважливіших передумов розвитку особистості дитини;
- усвідомлення психологічних закономірностей формування особистості дитини;
- уміння показати можливості застосування здобутків сучасної педагогіки для підвищення ефективності професійної діяльності педагога;
- розуміння ролі психолого-педагогічної підготовки майбутнього вихователя ЗДО.

Критерії оцінювання відповідей

Відповідь оцінюється за шкалою, яка застосовується в ХДУ, з обов'язковим переведенням оцінок до національної шкали.

Оцінка	200- бальна система	Вимоги оцінювання
5	191-200 балів	Абітурієнт демонструє глибокі міцні і системні знання з педагогіки загальної та психології загальної, самостійно і доречно вживає педагогічні та психологічні терміни і поняття у висловлюваннях, не замінює їх побутовими виразами, називає більше 7 одиниць професійної лексики, може чітко сформулювати дефініції, використовуючи педагогічну та психологічну термінологію, вільно володіє понятійним апаратом, знає основні проблеми педагогіки загальної та психології загальної, її мету та завдання. Здобувач говорить спокійно, вживає складні речення, мовлення чітке, граматично правильне, демонструє впевненість, бажання спілкуватись, ставить запитання, дає розгорнуті відповіді, доповнює, резюмує висловлювання інших, рухи спокійні, розслаблені, невимушені. Відразу включається до практичної діяльності, повністю і правильно розуміє практичне завдання, охоче виконує свою роль, по ходу ставить запитання, уточнює, проявляє ознаки задоволення. Правильно виконує завдання з урахуванням вікових можливостей дітей дошкільного віку.
4	171-190 балів	Абітурієнт має міцні ґрунтовні знання, але може допустити неточності в формулюванні, незначні мовленнєві помилки в наведених прикладах. Вживає педагогічні та психологічні терміни і поняття у висловлюваннях, називає 5-7 одиниць професійної лексики, володіє понятійним апаратом, знає основні проблеми педагогіки загальної та психології загальної, її мету та завдання, демонструє дружелюбність, впевненість, бажання спілкуватись, дає розгорнуті відповіді, рухи спокійні, розслаблені, невимушені. Включається до практичної діяльності, правильно розуміє практичне завдання, можливі несуттєві помилки та неточності. В цілому правильно виконує завдання з урахуванням вікових можливостей дітей.

4	151-170 балів	Абітурієнт знає програмовий матеріал, має практичні навички, але не вміє самостійно мислити. Відповіді носять репродуктивний характер. Мало вживає професійну лексику. Спокійно висловлює свою думку. Вживає складні речення. В мовленні присутні окремі стилістичні огріхи.
3	131-150 балів	Абітурієнт має уявлення про основні поняття загальної педагогіки і загальної психології, їх місце у системі наук. Проте знання носять епізодичний характер, відповіді не підкріплені прикладами. Професійну лексику не вживає, не усвідомлює зміст основних понять. У мовленні присутні стилістичні помилки.
3	100-130 балів	Знання абітурієнта має загальний характер. Говорить невиразно, професійну лексику не вживає. Відчуває труднощі у висловлюванні думок. Завдання виконує неправильно, із суттєвими помилками.
2	21-99 балів	Понятійний апарат не сформований. Мова невиразна, обмежена. Не володіє елементарним знаннями. Словниковий запас не дозволяє правильно оформити думку.
1	0-20	Абітурієнт не знає програмного матеріалу, не орієнтується в прийомах та методах взаємодії з дітьми, припускається грубих помилок.